

Особливості відображення інтелектуальних активів у звітності будівельних підприємств
Тараруєв Ю.О., Харківська національна академія міського господарства

Необхідність використання інтелектуальних активів в господарській діяльності будівельних підприємств обумовлена наведеними нижче особливостями галузі:

1. *Технологічна складність виробництва будівельної продукції* та необхідність підвищення її якості обумовлюють використання підприємствами сучасних будівельних матеріалів та будівельної техніки, що забезпечує своєчасне виконання комплексу будівельних робіт з урахуванням вимог замовника. Слід зауважити, що будівельні підприємства мають можливість для підвищення ефективності господарської діяльності через розробку і впровадження винаходів.

2. *Підвищені вимоги до якості будівельних робіт що висуваються на державному рівні* конкретизуються через ліцензування державою деяких видів будівельної діяльності. Придбання ліцензій сьогодні необхідною умовою здійснення будівництва, а відсутність ліцензії на певний вид діяльності є порушенням чинного законодавства.

3. *Необхідність використання специфічних програмних продуктів* пов'язана насамперед зі складністю розробки документації для визначення кошторисної вартості будівництва та пакету документів, що необхідні для обґрунтування та узгодження договірної ціни зведеного об'єкту або комплексу будівельних робіт. Спроба визначення вказаних показників за допомогою традиційних програмних продуктів привела б до зростання витрат часу на проектні роботи. Крім того, будівельні підприємства, як і інші суб'єкти господарювання, використовують спеціальні програмні продукти для ведення бухгалтерського обліку та оформлення ділової документації. Програмні продукти, що призначені для використання у господарській діяльності підприємств є ліцензійними і факт їх придбання та використання повинен підтверджуватися відповідними угодами.

Враховуючи викладене вище, необхідно зазначити, що аналіз особливостей використання будівельними підприємствами інтелектуальних активів дозволить суттєво доповнити комплексне уявлення як перспективи розвитку як окремого підприємства, так і галузі в цілому.

На практиці, відображення у звітності інтелектуальних активів викликає чимало проблем і суперечностей. Розглянемо процедури некоректне проведення яких веде до виникнення помилок у річній звітності підприємства і порушення норм чинного законодавства.

Визначення вартості об'єктів інтелектуальних активів.

Згідно з п. 11, 17 П(С)БО № 8 первісна вартість інтелектуального активу у разі його придбання визначається або виходячи з ціни придбання, митних платежів, непрямих податків, При створенні активу до уваги беруться матеріальні витрати, витрати на оплату праці та інші прямі видатки необхідні для доведення активу до стану в якому він придатний до використання. Слід зауважити що проблеми виникають як у випадку придбання так і у випадку створення інтелектуальних активів. Наприклад, якщо ліцензійний програмний продукт був придбаний в комплекті з комп'ютерною технікою постає проблема виділення вартості програмного продукту із загальної суми придбання. При створенні активу слід звернути особливу увагу на розподілення прямих витрат. Особливо це актуально у разі створення декількох об'єктів інтелектуальних активів.

Класифікація об'єктів інтелектуальних активів.

У п. 5 П(С)БО № 8 передбачено можливість відносити інтелектуальні активи до групи „Інші”. З одного боку це позбавляє підприємство проблем у разі використання таких видів інтелектуальних активів як економічні привілеї, та інших, а з іншого надає можливість відносити до інших ті види для яких у формі № 5 річної звітності передбачено окремі статті, приховуючи факти їх використання.

Нарахування амортизації.

Законодавець надає підприємствам право самостійно обирати метод нарахування амортизації інтелектуального активу з урахуванням терміну корисної дії, величини очікуваного морального зношення, а також інших факторів. Якщо вказані фактори визначити неможливо, рекомендується застосовувати прямолінійний метод амортизації. Найбільш суттєвим порушенням з боку підприємств є відмова від амортизації певного об'єкту інтелектуальних активів, що веде до порушення норм чинного законодавства.

Відсутність у річній звітності записів, які вказували б на використання інтелектуальних активів.

Подібне порушення є найбільш розповсюдженим. Прагнення уникнути розглянутих вище проблем, спонукає спеціалістів що ведуть облік на будівельних підприємствах не відображати наявність та використання інтелектуальних активів в річній звітності. Звісно, підприємство може і не використовувати такі активи у своїй діяльності. Але враховуючи їх важливість для забезпечення операційної діяльності для будівельних підприємств можна стверджувати, що підприємств які дійсно не використовують інтелектуальні активи порівняно небагато.

Найбільш ймовірна причина того, що інтелектуальні активи не відображаються у звітності полягає у тому що вони не є ліцензійними і факт їх придбання не оформлений належним чином через відповідальність, що передбачена за використання контрафактної продукції.

Слід зазначити, що випадки порушення норм чинного законодавства, пов'язані з відображенням інтелектуальних активів у їх річній звітності є досить поширеними. Поліпшити ситуацію можна за рахунок посилення внутрішнього і зовнішнього контролю за діяльністю будівельних підприємств. Крім того, велике значення має підвищення професійного рівня спеціалістів та менеджерів будівельних підприємств.